

Tenni vagy nem lenni...

— néhány gondolatkiismeret a békéről —

Az ország, a magyarság gondolj, az érzelmeinket talán közvetlenebbül megragadó „nemzeti sorskérdések” időközönként felborzognak bennünk, míg az „emberiség sorskérdéseit” gyakran elhessegetjük magunktól. Úrrá lesz rajtunk a tehetetlenség érzése. Néha úgy tűnik számunkra, hogy fölünk messze eső, általunk befolyásolhatatlan hatalmaktól függ. A természet környezetszennyeződésnek, vezetett lepusztulás, a világ jó részének élelmezési válsága, egy nukleáris háború apokaliptikus képe rémlik fel előttünk, hogy aztán vissza is utasítjuk tudatunk rejttebb zugába. Az ember nem élhet sokkhatások állandó nyomása alatt. Hajlik különféle felmentő ideológiák elfogadására, vagy egyéniesített elhárító mechanizmusok kialakítására.

A békéről a civilizáció kezdetétől óta írtak és írtak is drámai szavakat. Napjainkra azonban abszolút érték, a lét és nemlét kérdése lett a béke. A háború, amely maga a magas szinten társadalmasodott erőszak, a történelem során, gyakran szenvedett el morális elítélést, ennek ellenére egészen a XX. század közepéig a „társadalom közli” konfliktusok feloldásának széles, de mégis „normális” feloldó eszköze maradt. Meggyőződésem, hogy ezt az eszközt az előrehaladó történelem inkább utóbb, mint előbb, a nukleáris veszély nélkül is kiiktatta volna. A II. világháború után azonban a „hadi termelőerők” robbanásszerű fejlődése a háborút kitaszította a „rendes” ellentétek megoldásának közül. Mégpedig azelőtt, mielőtt az emberiség megtanulta volna békésen rendezni globális konfliktusait.

Paradox szituáció állt elő: Miközben néhány örület kivéve a „legújabb” imperialistáknak sem érdeke maga a hiszlen nukleáris háború — hiszen elmúltával nekik is ki kell dugniuk az orrukat összkomfortos bunkerjükből fékezhetetlenül (?) tovább folyik a fegyverkezési verseny, egyre másra törnek ki helyi háborúk. Néhány nyilvánosságra került „vakradó” háboruzongató esete még a véletlen nukleáris háború rémét is felidézi.

Ilyen világpolitikai helyzetben mindenfajta őszinte béketörekvésnek létjogosultsága van, akár felülről, akár alulról indul ki. A normális elítélés, a művészi jalkiáltás egyaránt indokolt a háborúval, a fegyverkezéssel szemben. A politika nem engedheti meg a maga számára az egyoldalú pacifizmus luxusát, az „egyszerű” embereknek azonban ez is tolerálható (és tolerálandó). A fegyverkezésnek van osztálytartalma, a fegyvernek

viszont már nincs. A robbanás pillanatában a „kapitalista” és a „szocialista” fegyverek egyminőségűvé hogy úgy mondjam „osztály helyettivé” lesznek. Nem csoda hát, hogy a tömegek egy részét valami felé általános fenyegetettségi érzés tölti el, és ezzel együtt összerosódnak a mögöttes politikai tartalmak. Pozitív cselekvést kípattantani a homályos, vagy gyakran egyirányú veszélyérzetből — ez a békemozgalom feladata. A békemozgalomnak annál is inkább meg kell ezt tennie, mert a veszélyérzet nem csak a közönyt, sokféle, esetleg torz — agresszív, misztikus irányba is aktivizálódhat.

Egy békemozgalom akár elismeri ezt magáról, akár nem, politikai mozgalom is, mint ilyen akkor tevékenykedhet hatékonyan, ha igyekszik megismerni a béke illetve a fegyverkezés politikai és társadalmi feltételrendszerét. Segíthet differenciáltabb és ezáltal jobb reagálási stratégiák, alternatívák kidolgozásában, és elfogadásában „lefelé” megmagyarázhatja, hogy a szocialista országok egyszóval nem léphetnek ki a fegyverkezési versenyből, „fölfelé” viszont felhívhatja a figyelmet arra, hogy a fegyveres erőink erősítése mellett, például úgy is harcolhatunk a bennünket megrokkantani és merev alapállásba, bezárkózásba kergetni igyekvő imperialista törekvések ellen, ha például határozottabban végrehajtuk általunk is szándékolta reformjainkat, előre meggyünk a szocialista demokrácia fejlesztésében stb. — Mindezzel ugyanis, egyrészt saját érdekeinket is követjük, másrészt, sokkal nagyobb eséllyel kereshetünk szövetségeseket, akár a nyugati, akár a harmadik világban. Ne sikerülhessen még egyszer az ami a hetvenes évek végén történt: az amerikai közvélemény is felsorakozott a kormányzat fegyverkezési hangulata mögött. A nyugati közvélemény, benne a nagy súlyú középkeletiek szimpátiája felénk, és békepolitikánk felé fordul már akkor is, ha társadalmunk tökéletesítésére irányuló őszinte erőfeszítéseinket tapasztalja. Ennek a tapasztalásnak kétségbevonhatatlannul kell lennie, és áttörnie minden manipulációs akadályt.

A határozott ellenlépésekkel egyidejű, a társadalmunk és gazdaságunk egészét átfogó komplex reakciók napjainkban azért is aktuálisak, mert már az USA-ban is megindult a közvélemény szembefordulása kormányunk fegyverkezést tovább pörgető stratégiájával.

GÉCZI JÓZSEF

A békekonzferencia szekcióüléseiről

1. szekció

Bevezetőként azt kell megemlíteni, hogy a szekcióülések elsősorban nem kifejezett vitákból, hanem közös érdeklődésre számot tartó témákról folyó eszmecserekből tevődött össze. A legelső téma, amit azonnal sok megjegyzés kísért, a tudósok felelősségét érintette: Mi módon kerülhető el a tudósok bevonása a haditechnika fejlesztésébe? Bár a részletekben nem volt teljes az egyetértés, általánosan elfogadtuk, hogy a társadalom összetett szerkezete és a militarizmus befolyása miatt az egyes embernek, napjainkban, nem áll módjában, hogy ellenőrizze munkája eredményeinek felhasználását. Ezzel kapcsolatban felmerült egy javaslat, mely szerint más nemzetek tudósai is bevonásnak ki egy olyan deklarációt, mint 1980-ban az angol az amerikai és a szovjet orvosok. Az ötletet támogatta a szekció. Ezek után a delegációk rövid áttekintést adtak a saját mozgalmi munkájukban használt módszereikről. Ez érdekes fejezet volt, még ha nem is minden ötlet tűnt minden országban alkalmazhatónak. Ezen a listán különösen a mozgalmak és a szervezetek közötti cserélőváltások fontosságát emelték ki a hozzászólók. Ezeknek a cseréknek már jó hagyományai vannak pl: nyári nemzetközi építőtáborok formájában. Azzal a céllal, hogy ezeknek a cseréknek több lehetősége legyen, az a javaslat merült fel, hogy a célra az eddignél több pénzt kellene biztosítani. Ugyanez volt a célja egy másik javaslatnak, mely szerint az ifjúsági utazási irodáknak békegyűléseket, vagy más a békemunkával kapcsolatos eseményeket kellene programjukba belefoglalni. Mindenki egyetértett ugyanis abban, hogy a személyes tapasztalatok és kapcsolatok óriási szerepet játszanak a békemunkában. Ahogy a lengyel küldött kifejtette, a személyes jellegű információk letagadhatatlan előnyei vannak a sajtó által adott sztereotíp információval szemben. Ez utóbbinak a megbízhatósága különösen kétséges (?) sok esetben. Ez a komoly kérdés érdekes vitát keltett, melyet követően azt megállapította a szekció, hogy a kizárólag adatszolgáltatás nagy objektívnek tűnhet, de ez továbbra is lehetővé teszi az emberek manipulálását. Általában a tömegtájékoztató eszközök

szerepe és módszerei olyan téma volt amelyet illetően a vélemények széles megoszlást mutattak. Egy javaslat merült fel, amely szerint lehetővé kell tenni, hogy diákok cikkeket jelentethessenek meg más országok lapjaiban, így hozzájárulva a békeszerető fiatalok közötti információcseréhez. Hasonló volt egy másik javaslat is, hogy továbbra is támogassuk a békeklubok alapítását és működtetését, pl. a már meglevő UNESCO-klubokra alapozva. Ehhez kapcsolódott az az ötlet, hogy ezek a klubok tartanak kapcsolatot; ha lehetséges adjanak ki közösen egy folyóiratot. Ebben béke rendezvényeket érintő hírek és egyéb békeharcos és munkához kapcsolódó cikkek kapnának helyet. Kiemelkedő, hogy az egész szekció alapvető fontosságú kérdésnek tekintette a megbízható információk szerzését és cseréjét. Emellett külön figyelmet szenteltünk annak a negatív jelenségnek, hogy ti. az erősök „fogyasztói cikk” lett a tömegtájékoztató eszközökben. Megvizsgálva a problémát, megállapítottuk, hogy ennek kétfős hatása van. 1. Elvonja a figyelmet más problémákról. 2. Tápálja az emberek tudatában azt a nézetet, hogy a háború természetesen és elkerülhetetlen. Ez nyilvánvalóan elvezet ahhoz a kérdéshez, hogy miképpen neveljük gyermekeinket, ha nem akarjuk, hogy felnövekedjenek az erőszak szórakoztatója. Ez a probléma még mindig megoldásra vár, ugyanúgy, mint pl. a katonai szolgálat letöltése polgári tevékenységgel (ún. conscientions objection). Összefoglalásképpen: a szekción résztvevők tudatában voltak saját felelősségüknek és kötelességüknek.

BOKOR TAMÁS

2. szekció

A szekció témája az ifjúsági és diákszervezetek szerepe a békéért és leszerelésért vívott harcban; az elmúlt időszak akciói, lehetséges kezdeményezések a jövőben.

Mivel az ifjúságnak sajátos szerepe és felelőssége van a békéért, biztonságért és nemzetközi együttműködés előmozdításáért folyó küzdelemben, a szekció célja az volt, hogy megbeszéljük, hogyan tehetünk eleget még hatékonyabban a feladatunknak. Ezért először azt foglaltuk össze, hogy a különböző ifjúsági és diákszervezetek az

egy-egy etemenken mit tettek eddig, és milyen formában és módon vesznek részt a diákok a nemzeti és nemzetközi béke-mozgalomban. Láthattuk, hogy tömegdemonstrációk, nagygyűlések, viták, diákzemináriumok voltak eddig és lesznek a jövőben is azok a fő formák, melyeken a diákok kifejezhetik békevágyukat.

A magyar résztvevők a speciális építő- és vitatáborok szervezésének fontosságát hangsúlyozták. Ezekben a táborokban Európa különböző országaiból érkezett diákoknak a munka utáni vitákon, beszélgetéseken alkalmuk van a vélemény és tapasztalatcserére, az európai helyzet és saját békemozgalomban szerzett tapasztalataik és akcióik kérdésében. Szegeden és Budapesten az elmúlt nyáron rendezett táborok jó eredményeit említve, javasoltuk az ifjúsági szervezetek képviselőinek hasonló táborok szervezését, kihasználva az ilyen táborok nyújtotta találkozást, beszélgetés lehetőségét.

Ebben a szekcióban vettek részt a konferencia vendégei, az NDSZ és a DIVSZ képviselői. Lehetségünk nyitott arra, hogy halljunk e szervezeteknek a béke- és szolidaritási mozgalomban folytatott tevékenységéről. Mint a képviselők elmondták, mindkét szervezetnek fontos szerepe van a békeharcban, és fő feladatuk a nemzeti kezdeményezések támogatása, segítése és a különböző mozgalmak koordinálása. Mind az olyan nagy jelentőségű események, mint a „Helsinki Fórum”, mind pedig a tevékenységek olyan új formái, mint a békebusz, békehajó-túra hasznos formái és ilyen irányú akcióknak és lehetőségek a beszélgetésre, vitákra: mit tehet az ifjúság, milyen irányok érvényesülnek az ifjúsági békemozgalomban. Mivel ezek a képviselők különböző országokból érkeztek, megismerkedhettünk saját országuk azaz India, Görögország és az NSZK különböző szervezetének béke-mozgalmaival, e mozgalmak eredményeivel, kezdeményezéseikkel.

Az elmúlt időszak eseményeinek felsorakoztatása után a szekció a jövő lehetséges akcióit próbálta felvázolni. Arra kerestük a választ, hogyan lehetne a diákok békemozgalma szélesebb körű és hatékonyabb. Felvetődött a különböző szervezetek együttműködése a béke-mozgalom akciói során. Az egyik delegátus javasolta, hogy a béke iránti elkötelezettségünket fejlesszük ki oly módon is, hogy egy meghatározott napon az egyes egyetemeken ifjúsági és diákszervezetei szervezenek tömegdemonstrációkat, nagygyűléseket. A nemzetközi diáknapi lehetne az alkalom, amikor különleges figyelmet fordítunk a béke-, biztonság-, leszerelés kérdéseinkre. 1983-ban a konkrét akciók az amerikai rakéták nyugat-európai telepítése ellen irányuljanak. Kértük az NDSZ és a DIVSZ képviselőit, hogy karolják fel a kezdeményezést, és javasolják azoknak a tagszervezeteknek, melyek képviselői nem vettek részt a konferencián, hogy kapcsolódjanak ehhez a kampányhoz nemzeti kereteken és lehetőségeken belül.

A szélesebb körű információ-szerzés érdekében felkértük az NDSZ DIVSZ képviselőit, hogy a 2 szervezet állítson össze egy eseménynaptárt, mely az adott időszak akcióit tartalmazza. Mivel ezek az akciók és ezek szervezése igen költséges, javasoltuk hogy minden ifjúsági és diákszervezet támogassa egy nemzeti békealapot létrehozását a különböző akciók és rendezvények anyagi segítésére. A pénzalapot elsősorban társadalmi munkából befolyt pénz képezné.

A szekcióüléseken elhangzott javaslatokat minden résztvevő támogatta, egyetemünk ifjúsági és diákszervezetében megvalósíthatónak találta. A szekció munkájával azzal az ígérettel fejeződött be, hogy a küldöttek hazatérve mindent megtesznek azért, hogy az itt elhangzottak megvalósuljanak, segítve ezzel a diákok béke-mozgalmaát.

K. J.

ENGI KATALIN

Egy konferencia margójára

„Tudod, mi a béke?” — kérdezi egy gyermekvers első sora. Tényleg! Mi is valójában a béke? És mi a háború? Az a tény érdekelt, hogy ezek a fiatalok, akik egy nemzetközi békekonzferenciára gyűltek össze, még tudják-e határozni — legalább önmaguk számára — a béke fogalmát. De foglalkoztatott még az is, hogy a manapság gyakran felmerülő kérdésekről, az igazságos háború problémáikájáról mi a véleményük. Az alábbiakban röviden bemutatok néhány nyilatkozatot. Vegyük először talán a nyugatiak véleményét.

A finnnek szerint a béke háborúmentességet jelent egyszerűen megfogalmazva. „Ugy gondoljuk azonban hogy ez a definíció nem elégséges. A béke végeredményben egy olyan helyzet, melyben a társadalmi és személyes közötti kapcsolatok erőszakmentesek.” Szerintük létezik igazságos háború. „Vannak olyan extrém szituációk, mikor erőszakos módszerek is elfogadhatók pl. a nemzeti felszabadító harcok stb...”

A finn képviselő inkább a kérdés politikai vonatkozásait

vette figyelembe. „Amikor békéről beszélünk, akkor hosszantartó békét értünk alatta. Biztos békét. Ez elsősorban azt jelenti, hogy a konfrontációs vonalat az agresszív imperialista erőket, főleg az USA-t, le kell győzni. Az imperialista országokat egy reális külpolitikai vonalra kell terelni. Így pl. az USA-val meg kell érteni, hogy többé már nem csak ő a Világna.” A háborúval kapcsolatban a következőket jegyezte meg: „A háborúnak két fajtája van. De természetesen a támadó fél mindig azt vallja magáról, hogy ő képviseli az igazságot. Mindennek ellenére senki sem vitatja, hogy a PFSZ harca vagy a gerillák harca igazságos. Senki sem vitathatja, hogy a vietnami felszabadító háború igazságos volt. Gyakran a munkásmozgalom is rákényszerül fegyverek alkalmazására. De mindenek előtt nagyon fontos a szocialista országok azon komoly kötelessége, hogy fenntartsák az erőegyensúlyt mert ha ez kibillen azt jelenti, hogy a háború megnyerhető.”

Most nézzük a keleti szárnál lenovélek: „Mi a béke? Hát az, hogy a

két nagyhatalom között ne legyen konfliktus. Illetve nem csak háborúmentességet, hanem együttműködést is jelent. És az abszolút bizonyosság arról, hogy nem lesz háború.” „Igazságos háború? Természetesen létezik. Pl. a védekezés, vagy a nemzeti felszabadító harcok. Az atomkorban persze ez problémás. Ezt talán úgy lehet kivédeni, hogy arra törekszünk mindkét fél, hogy lemond az A-bomba első használatáról!”

És mit mondanak a magyar fiatalok?

A békéről: „Háborúmentesség illetve a háború szükségletességébe vetett hit. Hétköznapilag nem fenyegetettség” illetve barátságosság.”

„Nemzetek, népek egymás mellett a kölcsönös megértésben élése.”

„Dinamikusan fejlődő folyamat.”

„Az az állapot, mikor az államok fegyveres konfliktus nélkül élnek egymás mellett.”

És a háborúról:

„Szerintem a háború a természeti kiválgatódás (mint biológiai folyamat) kivételése a tudati cselekvésre. Igazság „mint abszolút” nincs, így az igazságos háborúról az a véleményem, hogy a háború bizonyos korszakokban szükséges igazságtalanság.”

„Ha azt állítanám hogy nincs igazságos háború, akkor pacifista lennék.”

„Lehet igazságos a védekező háború. Persze kerülni kell a támadást és akkor nincs szükség védelemre.”